

K MOŽNOSTEM BOJOVÉHO POUŽITÍ VRTULNÍKŮ

Při posouzení možností použití vrtulníků při průlomu nepřátelské obrany vycházím z charakteristiky soudobého boje. Zvláštní význam má správný a včasný manévř silami, prostředky a palbou.

Útok na nepřítele v obraně bez použití jaderných zbraní povedeme jak z chodu, tak z přímého dotyku s ním a budeme jej zahajovat průlomem obrany. Průlom spočívá v narušení souvislosti nepřátelské obrany palbou dělostřelectva, údery letectva a rozhodným postupem motostřeleckých a tankových útvarů a jednotek do hloubky a do boků vytvořených v sestavě nepřítele za průlomem. Pro průlom je nutné dosáhnout nad nepřítelem rozhodující převahy v silách a prostředcích v úseku průlomu.

Prolamování nepřátelské obrany se zúčastní spolu s dělostřelectvem frontové letectvo a to jak v palebné přípravě, tak v palebné podpoře pozemních vojsk. Hlavní úsilí letectva v palebné přípravě se soustřeďuje na ničení a umlčení nepřítele v úseku průlomu a na jeho bocích. Při tom zpravidla ničí prostředky jaderného napadení, dělostřelecké baterie, místa velení, zálohy a další nepřátelské cíle. V období palebné podpory vede letectvo údery na nově zjištěné prostředky jaderného napadení, na pohyblivé a malorozměrné cíle v hloubce nepřátelské obrany a vede vzdušný průzkum. Při něm věnuje zvláštní pozornost zjištění nepřátelských prostředků jaderného napadení, včasnému zjištění příprav k použití jaderných zbraní, zjištění palebného systému nepřítele, zvláště systému protitankových paleb, opěrných bodů a ženijních zátarasů. Významnou úlohu může letectvo plnit i při odražení protiztečí ničením záloh v prostorech soustředění a za přesunu k přednímu okraji, zabezpečením manévru protitankovými zálohami a pohyblivými odřady zatarasovacími.

Významnou úlohu při plnění zmíněných úkolů mohou sehrát vyzbrojené vrtulníky vojenského letectva a to jak při palebné podpoře, tak v oblasti

všestranného zabezpečení bojové činnosti vojsk při průlomu. Bojové vlastnosti vrtulníků umožňují použití vojskového letectva k vizuálnímu pozorování a vzdušnému průzkumu nepřítele, k dělostřeleckému průzkumu, k řízení oprav dělostřelecké palby, k vzdušnému průzkumu pochodových os, k zabezpečení velení a spojení a spojení včetně retranslace VKV rádiového spojení a rychlého rozvinování spojovacích kabelů, k vysazování průzkumných skupin a výsadek do taktické hloubky, k palebné podpoře prvosledových útvarů ničením nepřítele bezprostředně před útočícími vojsky, k pokládání protitankových minových zátarasů při maření protiztečí nepřítele, k zabezpečení manévru jednotek a přísunu výzbroje, munice, pohonných hmot a jiného materiálu jednotkám bojujícím izolovaně od hlavních sil zejména na těžko dostupných místech, k zásobování zdravotnickým materiálem, k odsunu nemocných a raněných a k plnění dalších úkolů.

V článku nechci rozebírat všechny úkoly, ale zaměřím se jen na nejdůležitější z nich.

Při prolamování nepřátelské obrany bude mít značný vliv ničení nepřátelských protitankových zbraní. K nejdůležitějším cílům budou v tomto případě pro vysokou účinnost palby patřit systémy protitankových řízených střel a protitankové kanóny. Letectvo bude však schopné cílevědomě ničit jen ty prostředky, které může v množství jiných objektů jednoznačně rozlišit. Ostatní protitankové prostředky může letectvo ničit jako plošné cíle spolu s ničením vojsk a objektů v daném prostoru. Týká se to zejména ručních protitankových prostředků a jejich obsluh, které jsou přímo v sestavách jednotek a útvarů. Největší hustotu těchto prostředků předpokládáme v prostoru nepřátelských prvosledových praporů. Z toho vyplývá, že se na jejich ničení bude spolu s dělostřelectvem podílet především vojskové letectvo vyzbrojené bojovými vrtulníky.

Bojové vrtulníky mají mohutnou vysoce účinnou výzbroj, jsou zčásti pancéřované a dostatečně rychlé. Jejich radioelektronické vybavení zabezpečuje efektivní využití vrtulníků k boji s protitankovými zbraněmi, tanky, obrněnými transportéry a bojovými vozidly pěchoty. Jejich výzbroj tvoří řízené PTRS s vysokou pravděpodobností zásahu cíle a schopností probít pancíř 280 až 500 mm silný. Dále má raketové bloky s neřízenými raketami ráže 57 mm, nebo pumy o hmotnosti do 250 kg, popř. skříňové pumy s desítkami malorážných protitankových, protipěchotných a jiných pum. Kromě toho jsou bojové vrtulníky vyzbrojeny systémem pohyblivé výzbroje s kulomety ráže 12,7 mm a rychlostí střelby až 5000 ran za minutu.

Bojové vrtulníky mají vysokou manévrovací schopnost. Jejich cestovní rychlost je 270 km/h. To umožňuje operativní použití vrtulníkůvých jednotek k boji s protitankovými raketami, s tankovými stíhači, tanky, obrněnými transportéry a bojovými vozidly pěchoty i bitevními vrtulníky za rychle měnící se situace na rozhodujícím směru. Např. při použití vrtulníkůvých jednotek na výzvu z pohotovosti č. 1 z předem určené vzletové plochy 20 km od čáry dotyku mohou být nad cíli za 7—8 minut. Kromě toho mohou působit proti uvedeným cílům z léčky na nejpravděpodobnějších směrech přesunu nepřátelských vojsk, což je činnost vysoce překvapivá a účinná.

Veliteli divize může být na období průlomu přidělena vrtulníková letka až pluk, přičemž bojové úsilí osádek vrtulníků může dosáhnout 2—3 vzletů.

Bojové možnosti osádek vrtulníků při vyhledávání pozemních cílů zabezpečují příznivé podmínky pro ničení protitankových zbraní, tanků a ji-

ných pancéřovaných cílů. Za normálních podmínek letu při výšce letu 100 m viditelnost proudu takových cílů jako jsou tankoví stíhači, tanky a bojová vozidla pěchoty je 10 km. Viditelnost zmíněných jednotlivých nezamaskovaných cílů je 4—5 km. a zamaskovaných 2—3 km. Při větší výšce letu je viditelnost cílů ještě lepší. K rozpoznání uvedených cílů jsou maximální vzdálenosti jejich pozorování přibližně poloviční. Při zhoršené dohlednosti jsou možnosti osádek vrtulníků v této oblasti menší, avšak umožňují úspěšné ničení pozemních cílů.

Bojové možnosti osádek vrtulníků při ničení uvedených cílů s použitím PTRS jsou pozoruhodné. Za předpokladu zničení cíle jednou PTRS pravděpodobnost 0,67, je pravděpodobnost jeho zničení dvěma raketami 0,89 a při použití čtyř raket je 0,99. Z toho vyplývá, že osádka bojového vrtulníku je během jednoho bojového letu schopna zničit s praktickou jistotou dva cíle jen použitím PTRS. Navíc využitím palebného průměru neřízených raket může roj vrtulníků zničit další cíl s pravděpodobností 0,9.

Použitím PTRS můžeme umlčet tankovou rotu v bojové sestavě a za přesunu úsilím vrtulníkového roje a tankovou rotu v prostoru soustředění čtyřmi vrtulníky. Při použití jen neřízených raket nebo pum budeme ke splnění stejných úkolů potřebovat přibližně až pětinasobný počet vrtulníků.

Tyto bojové vlastnosti vycházejí z předpokladu, že střední pravděpodobnost překonání nepřátelské PVO při použití PTRS je 0,9 a při použití neřízených raket je 0,8. Při použití pum má střední pravděpodobnost překonání PVO hodnotu 0,6.

Z rozboru možností vrtulníkových osádek při palebné podpoře průlomu je zřejmý význam použití vojenského letectva při ničení cílů bezprostředně před útočícími vojsky. Stejně významně se může vojenské letectvo podílet na ničení a umlčování míst velení a prostředků velení, taktických jaderných prostředků a jiných důležitých cílů v obraně nepřítel.

Také v rámci dělostřelecké přípravy a palebné podpory průlomu může vojenské letectvo uplatnit své bojové vlastnosti a to při dělostřeleckém průzkumu i při řízení dělostřelecké palby. Vrtulníky vybavené pro dělostřelecký průzkum mohou zabezpečit pozorování paleb baterií ráže 105 mm a větších ráží na vzdálenost do 20 km, ráží 75—100 mm na vzdálenost 8—10 km, proudů tanků a speciálních dopravních prostředků na vzdálenost do 20 km, jednotlivých úseků nezamaskovaných okopů a protitankových zákopů na vzdálenost 6—8 km a rozprasků tříštivotrhavých granátů ráže 120—152 mm na vzdálenost 15—20 km. Přesnost určení souřadnic výbuchu střel při vzdálenosti od cíle 6—10 km je 50—100 m a při vzdálenosti do 15 km je 75 až 175 m.

Z toho je zřejmé, že bude účelné těchto možností plně využít.

Pečlivé, důsledné, včasné a všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk při průlomu je jedna z důležitých podmínek úspěšného boje. Také v této oblasti poskytuje využití vrtulníků řadu možností, které mohou být značně různorodé. Zde je účelné využít možností vrtulníků při realizaci průzkumných úkolů, při maskování bojové činnosti vojsk, při ženijním a týlovém zabezpečení, při realizaci úkolů ochrany vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení, v boji s nepřátelskými radioelektronickými prostředky i v řadě dalších druhů zabezpečení bojové činnosti.

V době přípravy útoku musí průzkum zjistit rozmístění prostředků jaderného napadení, uskupení vojsk nepřítel, palebné postavení dělostřeleč-

tva a minometů, systém zátarasů, přední okraj, opěrné body a obranné ra-
jóny, jejich ženijní vybudování, průchodnost terénu a ráz vodních překá-
žek ve směrech útoku. Při plnění těchto úkolů má velký význam vzdušný
průzkum.

Při průzkumu může vrtulník sloužit nejen jako vhodný a pohyblivý do-
pravní prostředek, ale může řešit mnohé rozsáhlé a časově náročné úkoly
často efektivněji, než jiné prostředky.

Vrtulníkové osádky mohou za příznivé situace vést taktický vzdušný prů-
zkum až do hloubky 50 km. Při letu nad vlastním územím může jedna osádka
vést průzkum do hloubky 8—10 km, při použití speciálních optických pří-
strojů 15—20 km. Za jednu hodinu může osádka zjistit 6—8 objektů jako
jsou odpalovací zařízení raket v palebném postavení, baterie taktických ra-
ket na přesunu, dělostřelecké baterie na pochodu nebo v palebném posta-
vení, minometné čety v palebném postavení, tankové roty nebo prapory na
pochodu, na čáře rozvinutí, v rajónu obrany nebo v bojových, popř. v před-
bojových sestavách, opěrné body čet, samostatná palebná ohniska, velitelská
stanoviště, ženijní stavby a zátarasy. Průměrná doba průzkumu cíle je
5—10 minut a přesnost zjištění jeho souřadnic je 200—500 m.

Při přípravě průlomu a v průběhu bojové činnosti vysíláme skupiny hloub-
kového průzkumu na nepřátelské území. Velmi vhodným prostředkem pře-
pravy průzkumné skupiny do nepřátelského týlu je vrtulník. Nejenže umo-
žňuje operativně, v krátké době dopravovat průzkumníky do stanoveného
prostoru a za různé povětrnostní a pozemní situace je vysazovat v blízkosti
objektu průzkumu, ale umožňuje realizovat úkol v závislosti na stavu terénu
buď přistáním, nebo bez přistání z visu. To umožňuje použít průzkumníky
bez složitého a nákladného výcviku. Bojové možnosti vrtulníků zavedených
v naší armádě do výzbroje k realizaci takového úkolu plně vyhovují.

Při přípravě i v průběhu bojové činnosti organizujeme nepřetržité ve-
lení a řízení průzkumných orgánů. To se může v různých podmínkách
setkávat se značnými obtížemi zejména při zabezpečení spojení ve velmi
členitavém terénu. K zvětšení dosahu a spolehlivosti rádiového spojení mů-
žeme využít vrtulník jako nosič retranslátoru. Při použití retranslátoru RSL-11
na vrtulníku letícím ve výšce 3500 m dosahujeme spolehlivého rádiového
spojení až na vzdálenost 250 km.

Významnou úlohu může sehrát činnost vrtulníků při ochraně vojsk proti
ZHN, kdy nepřítel se chystá k jejich použití. Zde může plnit vrtulník jak
průzkumné úkoly, tak přepravní ve prospěch chemických jednotek, zdra-
votnických orgánů i vojsk.

O prostorových a časových možnostech vrtulníkového radiačního prů-
zkumu svědčí tyto údaje. Je-li prostor průzkumu vzdálen od vzletové plochy
vrtulníků 75 km a probíhá-li průzkum nad určeným prostorem po paralel-
ních tratích navzájem 6 km vzdálených, mohou plochu 1200 a 1300 km² pro-
zkoumat z vrtulníku Mi-4 za dvěatřicetvrti hodiny a z vrtulníku Mi-8 za
jednu hodinu 55 minut. Bojové úsilí osádek vrtulníků při letech na radiační
a chemický průzkum může být 4—6 vzletů za 24 hodin, pokud dávka ozá-
ření osádky nepřekročí přípustnou hodnotu.

Vrtulníky můžeme využít pro přepravu při odstraňování následků po-
užití ZHN a to jak k manévru silami a prostředky odřadů pro odstraňování
následků napadení, tak v souvislosti se zabezpečením velení, se zdravotnic-
kým materiálem a jinými druhy zabezpečení.

Významné možnosti poskytuje použití vrtulníků při ženijním zabezpečení vojsk v útoku. Je to při ženijním průzkumu, při budování a údržbě přepravišť přes vodní toky, stavbě zátarasů a překážek na směrech nepřátelských protiztečí, při maskování vojsk a objektů a při zabezpečení manévru ženijními jednotkami a prostředky a to jak při přípravě průlomu, tak v průběhu průlomu.

Vzdušný průzkum z vrtulníků bude zjišťovat stav komunikací, přepravišť a mostů, určovat nejvýhodnější osy přesunu vojsk, zjišťovat zátarasy a jiné překážky na osách přesunu, výbušné zátarasy, maskovací a ochranné vlastnosti terénu podél os přesunu vojsk apod. Při vzletu z letiště vzdáleného od prostoru ženijního průzkumu 75 km, může vrtulník Mi-4 za příznivých povětrnostních podmínek prozkoumat za 2 hodiny 45 minut terén o ploše 250—300 km². Bojové úsilí osádek při ženijním průzkumu letem v trvání 0,5—1 hodinu může dosahovat 4 až 8 vzletů za 24 hodiny. Údaje o výsledku průzkumu může doručit po přistání, nebo v časové tísni předat okamžitě po splnění jednotlivých průzkumných úkolů rádiem (utajeně).

Jedním z důležitých úkolů ženijního zabezpečení je maskování vojsk a objektů. Vrtulníky můžeme použít jak k realizaci maskovacích opatření, tak k ověřování kvality maskovacích prací.

S cílem utajení skutečného rozmístění a činnosti vlastních jednotek a zámyslu jejich použití a s cílem klamat nepřítele můžeme vrtulníky úspěšně použít např. k vytváření dýmových clon. Vrtulníky Mi-8 i Mi-4 mohou nést po dvou univerzálních chemických přístrojích naplněných dýmotvornou látkou. Vypouštění dýmotvorné směsi trvá 16—18 sekund. Během této doby může vrtulník Mi-4 vytvořit dýmovou clonu 70 m vysokou a 940 m dlouhou a vrtulník Mi-8 vytvoří clonu 100 m vysokou a 1630 m dlouhou.

Na směru protizteče nepřítele je vhodné položit minové zátarasy. K plnění tohoto úkolu zejména v časové tísni můžeme použít vhodně vrtulníky. Minovat z vrtulníků můžeme jen ve volném terénu, kde nejsou souvislé překážky a stavby větší než je výška letu. Jednotlivé dobře viditelné překážky libovolné výšky minování z vrtulníků neznemožňují. Protože se miny pokládají bez zakopání, je vhodné miny klást ve vysoké trávě, křovinách, obilí a v podmínkách vhodných pro maskování zátarasu.

Minujeme pomocí snímatelného vrtulníkového minového ukladače z nákladních vrat vrtulníku při letu ve výšce 2—3 m rychlostí 15—20 km/h. Protitankové miny ukládáme v jedné nebo v několika řadách ve vzdálenosti 2—5 m a se vzdáleností mezi řadami 10—50 m. Minový ukladač obsluhuje vycvičená skupina ženistů.

Z vrtulníku Mi-4 můžeme při jednom koloběhu položit až 120 a z vrtulníku Mi-8 až 220 protitankových min. Roj vrtulníků Mi-4 může položit minové pole o ploše 26 700 m² za 4,65 minuty a roj vrtulníků Mi-8 minové pole o ploše 54 200 m² za 6,25 minuty. Vrtulníkové pohyblivé odřady zatarasovací použijeme zejména tehdy, kdy nebude vozidlový POZ schopen včas splnit úkol.

Velmi široké využití nabízejí možnosti vrtulníků při zabezpečení manévru jednotkami, výzbrojí a materiálními prostředky při nedostatku času. Vrtulník Mi-4 může přepravovat 12 a vrtulník Mi-8 24 ozbrojených vojáků. V nákladní kabině vrtulníku Mi-4 můžeme přepravovat náklad o hmotnosti 1560 kilogramů a ve vrtulníku Mi-8 o hmotnosti 4000 kg. Velkorozměrné náklady můžeme přepravovat na vnějším závěsu. Vrtulník Mi-4 může tak přepravo-

vat náklad o hmotnosti 1300 kg a vrtulník Mi-8 do hmotnosti 3000 kg. Přitom může složit náklad bez přistání v prostoru vykládání.

Využití vrtulníků k zabezpečení manévru vojsky a materiálem může být různorodé a podle potřeby pro všechny druhy pozemních vojsk. O vysoké mobilnosti vrtulníkových jednotek svědčí časové možnosti plnění přepravních úkolů. Např. za předpokladu vzletu vrtulníkové letky na výzvu z pohotovosti č. 1 z letiště vzdáleného 60 km od místa nakládání můžeme vrtulníky Mi-4 očekávat v prostoru nakládání za 36 minut a vrtulníky Mi-8 za 28 minut. Zmíněné vlastnosti vrtulníkových jednotek nabízejí jejich využití k dalšímu zvýšení manévrovosti vojsk.

Shrneme-li údaje z možností použití vrtulníků, vidíme, že mají při podpoře a zabezpečení průlomu mimořádný význam. Vyplývá to jak z mohutných ničivých účinků výzbroje vrtulníkových jednotek, tak z vysoké pohyblivosti vrtulníků vůbec. Vševojskoví velitelé mají tak velmi operativně a všestranně využitelný prostředek, schopný účinně řešit mnohé problémy boje za rychle a neočekávaně se měnící situace na bojišti.

Mnohostranné možnosti použití vrtulníkových jednotek zasluhují proto pozornosti vševojskových velitelů a štábů i odborných náčelníků a vedou k nezbytnosti zvládnout všestranné bojové použití vrtulníků v soudobém vysoce manévrovém boji. Vzhledem k množství různorodých úkolů, které mohou vrtulníkové jednotky v období průlomu plnit, musíme důkladně zvažovat k čemu je použít a relativně omezené bojové úsilí vrtulníkových jednotek hospodárně vyčerpávat na plnění takových nejdůležitějších úkolů, které mohou nejvíce přispět k úspěšné realizaci průlomu nepřátelské obrany.